

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI

TOPLUMSAL CİNSİYETE DUYARLI BÜTÇELEME: ANKARA BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

Tezsiz Yüksek Lisans Dönem Projesi

Dilay ÇETİN

Ankara, 2024

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI

TOPLUMSAL CİNSİYETE DUYARLI BÜTÇELEME: ANKARA BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

Tezsiz Yüksek Lisans Dönem Projesi

Dilay ÇETİN

Prof. Dr. Kadir GÜRDAL

Ankara, 2024

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
DÖNEM PROJESİ DEĞERLENDİRME FORMU

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Enstitünüz İşletme Anabilim Dalı 22952204 numaralı tezsiz yüksek lisans öğrencisi Dilay Çetin'in "TOPLUMSAL CİNSİYETE DUYARLI BÜTÇELEME: ANKARA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ" adlı ("Gender Sensitive Budgeting: Ankara Metropolitan Municipality Example") tezsiz yüksek lisans dönem projesi tarafımda değerlendirilmiş olup,

BAŞARILI

BAŞARISIZ

bulunmuştur.

Dönem projesi danışmanı olarak, adı geçen öğrencinin notunun, dönem projesinin Enstitünüz Müdürlüğü'ne tesliminden önce *Öğrenci İşleri Bilgi Sistemi'*ne (OİBS) tarafımdan işlendiğini beyan ederim.

DÖNEM PROJESİ DANIŞMANI ONAYI

TARİH: 25.01.2024

UNVANI/ADI-SOYADI VE İMZASI

PROF. DR. Kadir GÜRDAL

UYARI: Değerlendirme Formu'na, 2 adet proje CD'si (PDF formatında) eklenecektir.

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Prof. Dr. Kadir GÜRDAL danışmanlığında hazırladığım “Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme: Ankara Büyükşehir Belediyesi Örneği (Ankara.2024)” adlı dönem projesindeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallarına uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

Tarih:18/01/2024
Adı-Soyadı ve İmza
Dilay ÇETİN

TEŞEKKÜR

Danışmanlığımı üstlenen, konu seçiminde beni sınırlamayıp özgür bırakan hocam Prof. Dr. Kadir GÜRDAL' a danışmanlığı için teşekkür ediyorum. Yüksek lisans eğitimim boyunca bilgileriyle ışık tutan Ankara Üniversitesi Finans Programındaki tüm hocalarıma sonsuz teşekkür ederim.

Lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca beni her zaman destekleyen Doç. Dr. Gamze Yıldız ŞEREN hocama teşekkür ederim. Hayatım boyunca beni destekleyen annem ve babama sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İçindekiler

TEŞEKKÜR.....	5
KISALTMALAR.....	7
GİRİŞ	8
1.BÜTÇENİN TANIMI VE ÖZELLİKLERİ	8
2. BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİNİN TANIMI	9
3. BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ BÜTÇESİ	9
4. CİNSİYET VE TOPLUMSAL CİNSİYET.....	10
5. TOPLUMSAL CİNSİYETE DUYARLI BÜTÇELEME (TCDB) KAVRAMI VE TOPLUMSAL CİNSİYETE DUYARLI BÜTÇELEME TANIMI.....	11
5.1. TOPLUMSAL CİNSİYETE DUYARLI BÜTÇELEMENİN TARİHSEL GELİŞİMİ	12
5.2. TOPLUMSAL CİNSİYETE DUYARLI BÜTÇELEME AMAÇLARI.....	13
6. ANKARA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİNİN İNCELENMESİ.....	15
6.1. KADINA YÖNELİK EĞİTİM HİZMETLERİ.....	16
6.2. KADINLARIN KARAR ALMA MEKANİZMALARINA KATILIMI.....	16
6.3. KADIN SAĞLIĞINA YÖNELİK FAALİYETLER.....	18
6.4. KADIN İSTİHDAMI	19
6.5. KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELE.....	21
7. BELİRLENEN HEDEFLERİN UYGULANABİLİRLİĞİ.....	22
SONUÇ.....	23
KAYNAKLAR.....	25

KISALTMALAR

DNA: Deoksiribonükleik Asit

EGM: Emniyet Genel Müdürlüğü

OECD: Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü

TCDB: Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme

UNFPA: Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu

UN WOMEN: Birleşmiş Milletler Kadın Birimi

GİRİŞ

İnsan topluluğu kadın ve erkek denilen iki cins insandan mürekkeptir. Kabil midir ki, bir parçasını ilerletelim, ötekini ihmal edelim de kütlenin bütünlüğü ilerleyebilsin. Mümkün müdür ki, bir cismin yarısı toprağa zincirlerle bağlı kaldıkça öteki kısmı göklere yükselebilsin.

Mustafa Kemal Atatürk

Toplumsal cinsiyet eşitliğinin önem kazanmasıyla birlikte demokrasi, adalet ve eşitlik için siyasi, sosyo- ekonomik ve kültürel yaşama eşit katılımın temel şartı olarak toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme daha da vurgulanmaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitliği için yerel yönetimler özellikle belediyeler hizmet ve duyarlı planlamalarda önemli roller oynamaktadır. Bu bağlamda Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçelemeye bakış açısı incelenmiştir.

1.BÜTÇENİN TANIMI VE ÖZELLİKLERİ

Bütçe, belirli bir dönemde beklenen gelir ve gider tahminlerini içeren aynı zamanda bu tahminlerin uygulanmasına dair detayları gösteren usulüne uygun bir şekilde yürürlüğe konan bir belge olarak kamu bütçelerinin hazırlanması, uygulanması ve mali denetim süreçlerinde temel bir dayanak noktasını oluşturur. Bu önemli kavram, 5108 sayılı kanunun 3.maddesinin (f) bendinde detaylı bir şekilde tanımlanmıştır.¹

Bütçe, bir ülkede mali yönetimi düzenleyen bir kanun niteliğindedir, bu da demektir ki bütçe hazırlanırken belirlenen kurallara ve hükümlere bağlı kalınması gerekmektedir. Kamu bütçesi, devletin gelirlerini ve bu gelirlerin nasıl harcanacağını kapsayan bir çerçeve sunar. Bütçede yer alan rakamlar, gelecek döneme dair tahminlere dayanır ve mali yıl içinde gerçekleşmesi beklenen gelir ve giderleri kapsar. Bütçe mali yıla girmeden önce ilgili merciler tarafından onaylanır ve bir mali yıl için geçerlidir, Türkiye'de genellikle takvim yılı ile örtüşmektedir (1 Ocak-31 Aralık). Bütçede denklik ilkesi esastır, ancak bu sadece rakamsal denklik değil aynı

¹ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5018&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>

zamanda muhasebesel denklği de içerir. Yani, bütçede yer alan gelirler ile giderler arasında dengenin sağlanması ve kaynakların etkili bir şekilde kullanılması hedeflenir.

2. BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİNİN TANIMI

Nüfusu 75.000'i aşan yoğun nüfuslu illerde, etkili belediye hizmetlerinin sunulabilmesi amacıyla idari ve mali yönden bağımsız olan aynı zamanda ilçe belediyeleri arasında koordinasyonu sağlayan kanunla verilen sorumlulukları ve yetkileri kullanma yetisine sahip olan karar organlarının seçim usulü ile belirlediği yapıya "büyükşehir belediyesi" denir. Bu büyükşehir belediyesi kamu tüzel kişiliğini temsil eder ve söz konusu ilin genel yönetiminden sorumlu bir birim olarak faaliyet gösterir. Büyükşehir belediyesi hem il genelindeki belediyelerle iş birliği içinde çalışarak hem de kendi sorumluluk alanında etkili hizmet sunumu için çaba sarf eder.²

3. BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ BÜTÇESİ

Büyükşehir belediyesinin üst düzey yöneticisi konumunda bulunan büyükşehir belediye başkanı, öncelikle belediye birimlerine gelir ve gider bütçelerini hazırlama konusunda çağrıda bulunur. Birimler tarafından oluşturulan gelir-gider bütçeleri geçmiş üç yılın bütçe açıklarını göz önüne alarak gelir ve gider dengesini sağlamak amacıyla bütçe denklği ilkesinden hareketle belediye başkanı tarafından belirlenen sınırlar içinde revize edilir. Bu revizyon sürecinde gelirlerin artırılması ya da giderlerin kısılması gibi yöntemler kullanılarak bütçenin denklği sağlanır. Belediye başkanının büyükşehir belediyesi bütçesinin hazırlanması ve uygulanmasında önemli bir rol oynaması, devlet kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde kullanılmasını sağlayan bir bütçeleme süreci oluşturabilmesine dayanır. Bu süreç, büyükşehir belediyesinin hizmet alanlarını kapsamlı bir şekilde değerlendirerek bütçede stratejik önceliklere ve kamu hizmeti kalitesine odaklanmayı içerir. Bütçenin planlı bir şekilde yönetilmesi büyükşehirin sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmasını destekler.

Büyükşehir belediyesi'nde, belediye encümeni, hazırlanan büyükşehir belediye bütçe taslağını detaylı bir şekilde inceleyerek bir rapor hazırlar ve bu rapor ile birlikte bütçe taslağını büyükşehir belediye başkanına iletir. Belediye başkanı hazırlanan raporu ve bütçe taslağını büyükşehir belediye meclisine gönderir. Belediye meclisinde bütçe süreçlerini takip etmek üzere oluşturulan bütçe komisyonu ilgili taslağı ve raporu detaylı bir şekilde inceler. Ardından

² <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5216&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>

komisyon tarafından hazırlanan rapor metni ile bütçe tasarısı ve ekleri belediye meclisinde sunulurken bütçe detayları bölüm bölüm onaylanır. Büyükşehir belediye meclisinde alınan onayın ardından bütçe tasarısı ve rapor metni ilgili mülki amirin onayına sunulurken kesinlik kazanır. Onay sürecini tamamlayan büyükşehir belediye bütçesi ilgili mali yılın birinci gününde uygulanmaya başlar. Bu süreç içerisinde gelirlerin toplanması ve harcamaların yapılması mali yıl boyunca adım adım hayata geçirilir. Büyükşehir belediye bütçesinin bu şekilde onaylanması ve uygulanması etkili ve sürdürülebilir bir mali yönetim sürecini destekler, böylece büyükşehirin hizmet kapasitesi ve kalitesi artar.

4. CİNSİYET VE TOPLUMSAL CİNSİYET

Cinsiyet (sex), kelime anlamıyla kadın veya erkek olma durumunu ifade eder.³ Olayı cinsiyet perspektifiyle incelediğimizde, cinsiyet, kadın ve erkek arasındaki fizyolojik, biyolojik ve genetik farklılıkları ifade eden bir terim olarak ortaya çıkar. Ancak zaman içinde, bu farklılıklar toplumsal cinsiyet (gender) kavramıyla, kadın ve erkek arasındaki bu biyolojik temellere dayalı farklılıkların kültürel ve sosyal değerlerle şekillendirildiği bir perspektife evrilmiştir.⁴ Toplumsal cinsiyet, genellikle aileler, topluluklar ve kültürler tarafından oluşturulan bir kavramdır ve kadın ile erkeğin rol ve sorumluklarını, aynı zamanda ‘kadınlık ve erkeklik’ kavramlarına ilişkin karakter, eğilim ve davranış beklentilerini ifade eder. Zaman içerisinde ve kültürler arasında toplumsal cinsiyet rolleri öğrenilir. Ayrıca etnisite, toplumsal statü, yaş, sınıf gibi birçok sosyal farklılık da toplumsal cinsiyet rollerini etkileyerek değiştirir.⁵

Sonuç olarak toplumsal cinsiyet ve cinsiyet kavramı, biyolojik farklılıkların ötesinde, toplumun kültürel, sosyal ve beklenti odaklı bir perspektiften nasıl şekillendiğini ifade eder. Cinsiyet doğuştan gelen biyolojik özelliklere atıfta bulunurken, toplumsal cinsiyet, bu biyolojik farklılıkların toplumsal normlar, roller ve beklentilerle nasıl etkilendiğini vurgular.

³ Hornby, A. S. (2005), S. Wehmeier, et al. (Ed.), Oxford Advanced Learner’s Dictionary of Current English (7th ed., p. 1556), Oxford: Oxford University Press

⁴ Erol, M. “Toplumsal Cinsiyetin Tutumlar Üzerindeki Etkisi”, C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi. 32:2, 2008, 199-219.

⁵ UNESCO, UNESCO’s Gender Mainstreaming Implementation Framework Baseline definitions of key concepts and terms,

<http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/BSP/GENDER/PDF/1.%20Baseline%20Definitions%20of%20key%20gender-related%20concepts.pdf> (13.03.2016).

5. TOPLUMSAL CİNSİYETE DUYARLI BÜTÇELEME (TCDB) KAVRAMI VE TOPLUMSAL CİNSİYETE DUYARLI BÜTÇELEME TANIMI

Bütçe, devletin veya diğer kamu tüzel kişilerinin önümüzdeki belirli bir dönem içindeki tahmini gelir ve giderlerini planladığı, bu finansal stratejinin yürütülmesine olanak tanıyan hukuki bir düzenlemedir.⁶ Bütçe, ülkenin sosyo-ekonomik özellikleri ve toplumsal ihtiyaçları göz önüne alınarak en etkin karar ve seçim mekanizması çerçevesinde planlanan bir uygulamayı ifade eder. Aynı zamanda, yürütme organının odaklandığı temel politik hedefleri yansıtan bir belge niteliği taşır.⁷

Cinsiyete duyarlı bütçeleme anlayışı ise kamusal harcamaların ve gelirlerin sadece kadınlar ve erkekler üzerinde değil, aynı zamanda kız ve erkek çocukları üzerinde bıraktığı doğrudan ve dolaylı etkileri belirlemeyi amaçlayan bir bütçe yaklaşımını ifade eder.⁸

TCDB, politika belirleme sürecinin merkezine kadınların güçlenmesini ve toplumsal cinsiyet eşitliğini yerleştirmeyi amaçlayan bir stratejidir. Bu yaklaşımın temelinde, planlama ve bütçeleme faaliyetleri, kadınların mevcut durumlarının iyileştirilmesi ve cinsiyet eşitliğinin teşvik edilmesi amacıyla kullanılmaktadır. Temel hedef, toplumsal cinsiyet perspektifinin bütçe analizlerinin her aşamasında yer almasıdır. TCDB ayrıca, cinsiyete duyarlı politika önceliklerinin ve uygulamalarının geliştirilmesine imkan tanıyan kurumsal mekanizmalar ve araçlar sunmaktadır.⁹ Merkezi ve yerel düzeydeki kısıtlı TCDB uygulamalarında, genellikle kaynakların dezavantajlı gruplara tahsis edildiği gözlemlenmektedir. Bu dezavantajlı grup içinde kadınlar, çocuklar, yaşlılar ve engelliler bulunmaktadır. Aynı şekilde, toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik etmek amacıyla istihdam ve karar alma mekanizmalarına katılımı artırmaya yönelik faaliyetler de genellikle TCDB kapsamında bütçelenmektedir.¹⁰

Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme anlayışı, kadınların ekonomik karar alma süreçlerine daha fazla katılımını teşvik etmeyi, bütçe hazırlama ve değerlendirme süreçlerinde toplumun geniş katılımını sağlamayı hedefler. Bu yaklaşım, yürütmenin bütçesel kararlarında şeffaflığı

⁶ Tüğen, K. (2007), Devlet Bütçesi, Bassaray Matbaası, 6. Baskı, İzmir.

⁷ Akdoğan, A. (2003), Kamu Maliyesi, Gazi Kitabevi, 9. Baskı, Ankara.

⁸ Günlük-Şenesen G., Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme: Kapsam, Örnekler ve Türkiye İçin Öneriler, Kamu Bütçesinde Yeni yaklaşımlar. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2013.

⁹ Klatzer, E. Yerel Yönetimlerde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Bütçeleme Kılavuzu, İstanbul: TESEV Yayınları, 2011

¹⁰ Günlük-Şenesen, G. "Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme: Kapsam, Örnekler ve Türkiye için Öneriler", F. K. Altuğ (Dü.) içinde, Kamu Bütçesinde Yeni Yaklaşımlar, (s. 97-128), Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2013

ve etkinliği artırmayı, idarenin toplumsal cinsiyet eşitliği taahhütlerini takip edilebilir kılmayı, hükümetlere toplumsal cinsiyet eşitliği için baskı uygulamayı ve bütçelerden yararlananların cinsiyetlerini dikkate almayı amaçlar. Ayrıca bütçelerin daha şeffaf hale getirilmesiyle birlikte, bu anlayışın gerçekteştirilmesi için hükümetlere daha fazla sorumluluk yükler, yeni bir değerler seti oluşturarak ihtiyaçların tam olarak ortaya konulmasını ve böylece kaynak ve harcama israfının önüne geçilerek verimlilik ve etkinlik sağlanmasını amaçlar.¹¹

Özetle, TCDB, ayrı bütçeler hazırlamayı veya sadece kadınlara yönelik harcamaları artırmayı amaçlamaz. Aksine, bu strateji kamu harcamalarını artırmak değil, öncelikleri yeniden düzenlemeyi hedefler. TCDB, tüm kamu kurumlarının politikaları, programları, planları ve bütçelerine toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda farkındalık kazandırmayı amaçlar.

5.1.TOPLUMSAL CİNSİYETE DUYARLI BÜTÇELEMENİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Yirminci yüzyılın önemli bir gelişmesi, kadınların önceden genellikle erkekler tarafından domine edilen ekonomik ve politik alanlara katılmasıydı. Ancak, birçok ÷lke toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini azaltmak adına çaba sarf etse de kadınlar hâlâ eğitim, sağlık hizmetleri, ücretli istihdam, siyaset ve karar alma süreçlerine katılım konusunda erkeklere göre geri planda kalmaktadır. Dünya genelinde toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri gör÷lse de özellikle gelişmekte olan ÷lkelerin bazı bölgelerinde bu eşitsizlikler daha belirgin bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Birçok gelişmiş ÷lkede kadınların ekonomik ve politik rolleri sınırlı olabilir, ancak eğitim ve sağlık hizmetleri alanında toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri önemli ölçüde azaltılmıştır. Diğer yandan, gelişmekte olan birçok ÷lkede, eğitim ve sağlık hizmetlerindeki eşitsizliklere karşı mücadele edilmeye çalışılmış olsa da kadınların ekonomik ve politik faaliyetlere katılımdaki rolünü arttırmak konusunda daha az başarı elde edilmiştir.¹²

Cinsiyete duyarlı bütçeleme anlayışını evriminde, dünya genelinde düzenlenen çeşitli konferanslar önemli bir rol oynamıştır. İlk olarak gerçekteşen Birinci Dünya Kadın Konferansı'nda (19 Haziran – 2 Temmuz 1975, Meksika), cinsiyet ayrımcılığının önlenmesi kadınların kalkınma sürecine dahil edilmesi ve dünya barışına daha fazla katkı sağlamak gibi üç ana hedef belirlenmiştir. Ardından, İkinci Dünya Kadın Konferansı (14-30 Temmuz 1980- Kopenhag) eğitim, istihdam ve sağlık hizmetlerinde eşitlik ilkelerini benimsemiştir. Üçüncü Dünya Kadın Konferansı (15-26 Haziran 1985, Nairobi) ise Birleşmiş Milletler verileriyle

¹¹ Gender Budgeting”, European Women's Lobby (2004), “G Bürüksel, şubat.

¹² Stotsky, J. G. (2006). Gender Budgeting (No. WP/06/232). IMF Working Paper <https://www.imf.org/External/pubs/ft/wp/2006/wp06232.pdf>, (12.10.2018)

kadınlara yönelik iyileştirmelerin kısıtlı olduğunu ortaya koymuş, bu nedenle yeni yöntemlere odaklanma ihtiyacını vurgulamıştır. Bu gelişmeleri takip edebilmek adına anayasal ve yasal önlemler, sosyal katılımı eşitlik ve siyasi katılım ile karar verme süreçlerinde eşitlik gibi üç temel alan belirlenmiştir.¹³ Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme uygulamalarının başlangıcı, 1980'lerde Avustralya'da federal düzeyde, daha sonra ise eyaletler düzeyinde harcamaların kadınlar üzerindeki etkisinin analiz edilmesi amacıyla gerçekleşmiştir.¹⁴ 2014 yılında, doksanın üzerinde ülke (OECD, 2014), toplumsal cinsiyet eşitliği ve kız çocukları ile kadınların gelişimini desteklemek amacıyla maliye politikası ve yönetimini kullanarak toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme yaklaşımını benimsemektedir.¹⁵

Hükümetler, toplumsal cinsiyet odaklı hedefleri bütçe yapım sürecine entegre etme konusunda karar vermelidirler. Toplumsal cinsiyet odaklı hedeflerin bütçe temeli ilkelerine dahil edilmesi, bu hedeflerin önemini vurgular ve bütçe sürecine etkili bir şekilde entegre olmalarını sağlar. Bu genellikle toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme beyanlarının, kadınlar ve kız çocukları için belirlenen kalkınma hedeflerine dayandığını gösterir. Gelişmekte olan ülkelerde toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme girişimleri, uluslararası anlaşmalar veya geçmişte belirlenen kalkınma hedefleriyle uyumlu olarak bir kalkınma stratejisine veya ulusal kalkınma planına entegre edilmektedir.¹⁶

5.2. TOPLUMSAL CİNSİYETE DUYARLI BÜTÇELEME AMAÇLARI

Cinsiyete duyarlı bütçeleme, hükümetleri bütçe ve politika taahhütleri konusunda daha hesap verebilir kılmayı, bütçeleri ve politikaları cinsiyet eşitliğine daha uygun hale getirmeyi, cinsiyetle ilgili konuların bütçe ve politika etkilerini anlamayı sağlamayı ve toplumsal bilinci artırmayı amaçlar.¹⁷

Cinsiyete duyarlı bütçelemenin amaçları şunlardır:

¹³ Tüğen, K. ve Özen, A. (2008), "Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme Anlayışı", *Maliye Dergisi*, 154, 1-11

¹⁴ Şahin İpek, E. A. (2017). Cinsiyete Duyarlı Performans Esaslı Bütçeleme Sisteminin Uygulanabilirliğinin Değerlendirilmesi.

¹⁵ Stotsky, J. G. (2016). Gender Budgeting; Fiscal Context and Current Outcomes (No. 16/149). International Monetary Fund.

¹⁶ Stotsky, J. G. (2016). Gender Budgeting; Fiscal Context and Current Outcomes (No. 16/149). International Monetary Fund.

¹⁷ Örucü, Ali İhsan, Doğan Bakırtaş. "6111 Sayılı kanunun cinsiyete duyarlı bütçeleme perspektifinden değerlendirilmesi." *Maliye Dergisi* 162 (2012): 467-477.

- Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme Yaklaşımı, bilinçlendirme, cinsiyetle ilgili konuların anlaşılması ve cinsiyet eşitliği çabalarının daha etkili sonuç vermesi için siyasi karar zeminini hazırlamayı amaçlayan temel bir stratejidir.
- Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme, politika taahhütleri arasındaki boşlukları değerlendirmek ve kaynakların kadın haklarına ayrılmasını göz önüne alarak politikaların sonuçlarını incelemeyi amaçlar.
- Kadınların ihtiyaçları eşit şekilde göz önüne alınmazsa, yoksulluğu azaltmaya yönelik politikaların başarısız olma riski ortaya çıkar.
- Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme, ekonomi ve bütçe politikalarının oluşturulmasında bütçe politikaları ile ücretsiz işler arasındaki bağlantıları kurmaya yardımcı olabilir.
- Cinsiyet eşitliği taahhütlerini bütçe taahhütlerine dönüştürme ve bu taahhütlerin takibini kolaylaştırma amacıyla hükümetleri daha hesap verebilir hale getiren bir strateji ortaya koyar.
- Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme yaklaşımı, sunduğu araçlarla cinsiyet eşitliği hedeflerinin ne ölçüde gerçekleştirildiğini ve genel politika hedeflerinin ne kadar dikkate alındığını izleme imkanı sağlar.
- Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme, bütçelerin oluşturulması ve kabul edilmesi sürecinde halkın görüşlerine danışma ve kamunun katılımını sağlama süreçlerine katkıda bulunabilir. Bu süreçlerin sonuçlarını ve etkilerini takip ederek özellikle kadınların ve kadın bakış açısının katılımını sağlayarak süreçlerin kalitesini artırabilir.
- Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme, cinsiyet eşitliği ve kadın konularının politika yapma sürecinde daha fazla öncelik kazanmasını sağlamak adına yeni yollar açabilir.¹⁸

Sonuç olarak toplumsal cinsiyete duyarlı bütçelemenin amacı hesap verilebilirliği artırma, şeffaflık ve halkın bütçe hazırlanırken katkı sağlamasına ve böylece cinsiyete dayalı farklı istek ve ihtiyaçları dikkate alınarak verimliliğin ve etkinliğin artmasına katkıda bulunur.

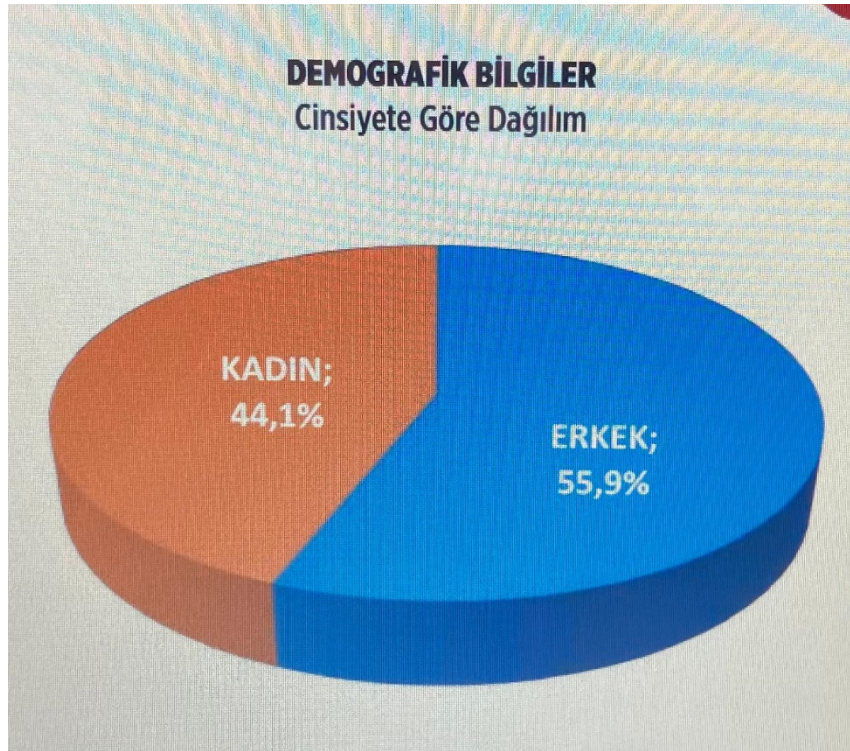
¹⁸ Sharp, R. (2001), "Moving Forward: Multiple Strategies and Building Goals", Gender Budget Initiatives, Strengthening Economic and Financial Governance Through Gender Responsive Budgeting Conference, United Nations Development Fund for Women (UNIFEM), http://www.bridge.ids.ac.uk/gender_budgets_cd/Budgets%20CD%20subsection%204.1/4.1c%20Gender%20budget%20initiatives%20UNIFEM%20link%20for%204.4f.pdf (Erişim Tarihi: 13/02/2012).

6. ANKARA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİNİN İNCELENMESİ

Ankara Büyükşehir Belediyesinin kadına yönelik hizmetlerini toplumsal cinsiyet bakış açısıyla incelenecektir. Ankara Büyükşehir Belediyesi incelendiğinde ilk dikkat çeken unsurlardan bir tanesi Kadın ve Aile Hizmetleri Dairesi Başkanlığının mevcut olduğudur. Belediyenin yaptığı çalışmaları incelerken Ankara Büyükşehir Belediyesinin web sitesinde yer alan şu kaynaklardan yararlanılmıştır:

- 2023 Yılı Performans Programı
- Kadın ve Çocuk Bülteni
- 2021-2024 Yerel Eşitlik Planı
- Yerel Eşitlik Eylem Planı
- Sosyal Hizmetler Bülteni
- Mor Haritam Projesi

Tablo 1. Ankara'daki Cinsiyet Dağılımı

Kaynak: <https://s.ankara.bel.tr/files/2022/04/06/c2dd96f266679134a44d544972fd36dc.pdf>

Ankara Büyükşehir Belediyesinde nüfusun %44,1'i kadınlardan, %55,9'u ise erkeklerden oluşmaktadır. Cinsiyet dağılımındaki bu oranlar toplumsal demografik yapı hakkında bize bilgi vermektedir. Bu oranlar toplumun sosyal dinamikleri, eğitim, istihdam ve diğer alanlardaki toplumsal eşitsizlikleri anlamada önemli bir göstergedir.

6.1. KADINA YÖNELİK EĞİTİM HİZMETLERİ

Ankara Büyükşehir Belediyesinin kentteki kadın ve kız çocuklarının eğitime katılım oranlarının artması ve eğitime erişimleri kolaylaştırmak için yaptığı çalışmalar mevcuttur. Yerel eşitlik eylem planı incelediğinde lise düzeyindeki kız öğrencilere üniversiteye hazırlık etüt desteği sağlanması için çalışmalar olduğu görülmektedir. Burs kampanyası düzenlenerek 'kız kardeşlik' adı altında hayırseverlerle bursiyerler eşleştirilerek kız çocuklarına maddi destek sunulması hedeflenmiştir. Eğitime erişim kolaylığı için ekipman desteği sağlamak hedefler arasındadır.

Kadınlar için yapılan çalışmalar incelendiğinde; kadınlara kooperatif eğitimi verilmesi ile kadınların ekonomik özgürlüğünün sağlanmasının hedeflendiği gözlenmektedir. Kadınlara bilgisayar okuryazarlık eğitimi verilmesi ile birlikte kadınların dijital okur yazarlık becerilerini kazanmasını sağlamayı ve birçok sektörde iş bulma imkanı sağlamayı hedef almışlardır. Kadınlara seracılık ve sulama eğitimi ile tarımsal verimliliği artırmak, sürdürülebilir tarım uygulamalarını yaygınlaştırmak amaçlanmıştır. Kadın çiftçilere daha güçlü bir tarım becerisi kazandırarak onların ekonomik ve sosyal hayatta daha etkin olmalarını sağlamak belediyenin hedefleri arasındadır.

6.2. KADINLARIN KARAR ALMA MEKANİZMALARINA KATILIMI

Ankara Büyükşehir Belediyesinde 16 kadın ve 131 erkek meclis üyesi vardır.¹⁹ Belediye meclis üyesi dağılımında cinsiyet eşitsizliği oldukça belirgindir. Toplamda 147 üye arasında sadece 16 kadın bulunması, meclisin kadın temsilini önemli ölçüde azalmaktadır. Bu da kadınların siyasi katılımı açısından bir zorluk olabilir. Cinsiyet dengesizliği karar alma süreçlerinde kadın bakış açısının eksikliğine yol açabilir. Kadınların farklı perspektiflere katkıda bulunması, toplumun genel çıkarlarına daha kapsamlı ve dengeli bir şekilde hizmet etmesine yardımcı olabilir. Bu nedenle siyasi temsilin cinsiyet açısından daha adil bir şekilde dağılması demokratik süreçlerin sağlıklı işlemesi açısından önemlidir.

¹⁹ <https://www.ankara.bel.tr/meclis/uyeler?page=1>

Tablo 2. Ankara Büyükşehir Belediyesi Personel Dağılımı

Tablo 10: Cinsiyete Göre Personel Dağılımı (Kişi)

Kadro	Memur	Sözleşmeli	İşçi	Toplam
Kadın	767	142	29	938
Erkek	2.784	183	266	3.233
Toplam	3.551	325	295	4.171

Kaynak: İnsan Kaynakları ve Eğitim Dairesi Başkanlığı, 2022

Kaynak: <https://s.ankara.bel.tr/files/2022/04/06/c2dd96f266679134a44d544972fd36dc.pdf>

Tabloda Ankara Büyükşehir belediyesinin kadın ve erkek çalışanlarını görmekteyiz. Tabloya ilk bakışta erkek personel sayısının fazla olduğu dikkat çekmektedir ancak son 5 yılda işe alınan personel sayısına bakıldığında ise bunların 176'sının kadın ve 208'inin erkek olduğu görülmüştür.²⁰ Bu veriler, son 5 yılda işe alınan personel sayısında cinsiyet dağılımının daha dengeli olduğunu göstermektedir. Bu durum işe alım süreçlerinde cinsiyet eşitliğine daha fazla önem verildiğini ve farklı cinsiyetlere adil bir şekilde fırsat tanındığını gösterir. İşe alımlarda cinsiyet eşitliği sağlanması, iş dünyasında çeşitliliği artırabilir ve farklı bakış açılarından faydalanılarak belediyenin genel performansını artırabilir.

Kadınların karar alma mekanizmalarındaki etkisi, toplumsal cinsiyet eşitliği ve demokratik temsil açısından hayati bir öneme sahiptir. Kadın liderler, çeşitliliği artırarak daha adil ve kapsayıcı politikaların oluşturulmasında öncülük ederler. Ayrıca, kadınların farklı bakış açıları ve öncelikleri, karar alma süreçlerine katıldıklarında daha iyi anlaşılır ve bu da toplumsal çeşitliliği destekler. Kadın liderlerin varlığı, toplumsal cinsiyet eşitliği mücadelesine güçlü bir destek sağlar. Kadınların karar alma süreçlerinde etkili olmaları, cinsiyet temelli ayrımcılıkla mücadelede örnek oluşturabilir ve eşitlikçi politikaların geliştirilmesine ön ayak olabilir. Ayrıca kadın liderler, genç kadınlar ve kız çocuklarına rol model olup onlara ilham kaynağı olabilirler, böylece gelecekteki liderlik potansiyellerini güçlendirirler.

²⁰ <https://s.ankara.bel.tr/files/2022/04/06/c2dd96f266679134a44d544972fd36dc.pdf>

Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından alınan önemli bir karar, kadınların daha etkin bir şekilde temsil edilmesini sağlamak amacıyla Kadın Meclisi kurulmasıdır. Bu kararın bir parçası olarak muhtarlar, meclis üyeleri, kadın yöneticiler ve kadın girişimciler arasından seçilecek bir Kadın Meclisi oluşturulması planlanmıştır. Kadın Meclisi'nin kurulması ve etkin bir şekilde faaliyete geçirilmesi, kadınların yerel yönetimlerde daha güçlü bir şekilde temsil edilmesine katkıda bulunacak ve toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleyecektir.

Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin yerel eşitlik eylem planına bakıldığında; Ankara Büyükşehir Belediyesi, Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı ve Mali Hizmetler Dairesi iş birliğiyle, UN Women tarafından düzenlenen toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme eğitimleri verilmesi kararı alındığı görülmektedir. Bu eğitim programı, Mali Hizmetler ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı çalışanlarına yöneliktir ve UN Women iş birliğiyle gerçekleştirilerek toplumsal cinsiyet konusundaki farkındalığı artırmayı ve duyarlı bütçeleme uygulamalarını benimseyi hedeflemiştir.

Yerel eşitlik eylem planında karar alma mekanizmalarında dikkat çeken diğer bir husus mahalli idareler seçimlerinde kadın muhtar adaylarının desteklenmesidir. Bu, kadınların karar alma süreçlerine etkin katılımını sağlama hedefi için önemli bir adımdır. Toplumun her kesiminden kadınların bu önemli rolü üstlenmesi, yerel yönetimlerde çeşitliliği artırarak daha kapsayıcı politikaların oluşturulmasına katkı sağlar. Kadın muhtar adaylarının desteklenmesi, kadınların toplumsal cinsiyet eşitliği mücadelesinde daha görünür hale gelmelerini ve liderlik rollerinde etkin bir şekilde yer almalarını teşvik eder. Bu destek demokratik süreçlerin daha temsilci ve adil bir şekilde yürütülmesine katkıda bulunarak toplumsal cinsiyet eşitliği idealine daha fazla yaklaşmayı amaçlar.

6.3. KADIN SAĞLIĞINA YÖNELİK FAALİYETLER

Ankara Büyükşehir Belediyesinin kadın sağlığına yönelik olarak İl Sağlık Müdürlüğü, Sağlık Hizmetleri Dairesi Başkanlığı bünyesinde UNFPA (Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu) iş birliği ile kadınlara yönelik cinsel sağlık ve üreme sağlığı eğitimi verilmesi hedeflenmiştir. Bu önemli iş birliği kapsamında, kadınların cinsel ve üreme sağlığıyla ilgili kapsamlı bilgilere erişimini artırmak, bilinçlendirmek ve sağlıklı kararlar almalarını desteklemek amacıyla çeşitli eğitim programları düzenlenmektedir. Bu iş birliği, kadınların sağlık haklarına saygı duyulması ve sağlık hizmetlerine daha eşit erişim sağlanması amacıyla önemli bir adımdır.

Sağlık Hizmetleri Dairesi Başkanlığı ve Kadın Danışma Merkezi iş birliğiyle, salgınla mücadele kapsamında kadınlara yönelik önemli bir eğitim projesine başlanması hedeflenmiştir. Bu proje, salgından korunma yöntemleri ve öz bakım becerileri konularında kadınlara bilgi sağlamayı ve bu alanda farkındalığı artırmayı amaçlamaktadır. Özellikle belediye personeline yönelik düzenlenecek ilk eğitim, salgının etkileriyle başa çıkma stratejilerini anlamalarını ve toplumsal salgından korunma bilincini artırmalarını hedeflemektedir. Bu eğitimler aracılığıyla kadınlar salgın süreçlerinde kendi sağlıklarını koruma ve toplumlarına öncülük etme konusunda bilinçlenecek, böylece daha sağlıklı bir yaşam tarzına sahip olacaklardır.

Ankara Büyükşehir Belediyesinin Engelliler Şube Müdürlüğü tarafından başlatılacak özel bir program çerçevesinde, engelli bakımı üstlenen kadınlara yönelik ücretsiz psikolojik destek hizmetleri sunulmaktadır. Bu değerli program, engelli bireyleri destekleyen kadınların ruhsal sağlıklarını korumayı amaçlamaktadır. Program hem engelli bireyin bakımını üstlenen kadınların hem de ailelerin psikolojik refahını artırmayı ve topluluk içinde daha sağlıklı bağlantılar kurmalarını desteklemeyi hedeflemektedir. Bu sayede, engelli bireylerin bakımıyla ilgilenen kadınlar, daha güçlü ve desteklenmiş bir şekilde rollerini yerine getirebileceklerdir.

Ankara Büyükşehir Belediyesinin yerel eşitlik eylem planına göre Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı, İl Sağlık Müdürlüğü bünyesinde önemli bir sağlık hizmetini hayata geçirerek kadınların sağlığını korumayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda kadınların sağlık kontrollerini desteklemek adına ücretsiz meme kanseri tarama programı başlatmayı kararlaştırmışlardır. Program özellikle meme kanseri riski taşıyan kadınların erken teşhisine olanak tanıyarak tedavi sürecini daha etkili hale getirmeyi amaçlamaktadır. Bu sayede, kadınlar sağlıklarına daha proaktif bir yaklaşım benimseyebilecek, erken teşhisle sağlıklarını koruma şansını artıracaklardır. Program kadın sağlığına duyarlı bir perspektifle toplumun genel sağlık bilincini güçlendirmeyi ve meme kanseri ile mücadelede farkındalığı artırmayı amaçlamaktadır.

6.4. KADIN İSTİHDAMI

Ankara Büyükşehir Belediyesinin kadın istihdamını desteklemek ve kadın girişimcilere yönelik olanakları artırmak amacıyla başlatılan özel bir girişim kapsamında, kadın kooperatiflerine yönelik etkili adımlar atılmaktadır. Bu çerçevede, Kadın Kooperatiflerine e-ticaret ve satış teknikleri eğitimleri verilerek, üyelerin dijital pazarlama alanında yetkinlik kazanmaları hedeflenmektedir. Eğitimler, kadın girişimcilerin ürünlerini çevrimiçi platformlarda daha etkili bir şekilde tanıtmalarına ve satışlarını artırmalarına olanak

sağlayacaktır. Ayrıca Başkent Marketlerde satılan kadın kooperatifi ürünlerinin tanıtımını artırarak tüketicilerin dikkatini çekmeyi amaçlamaktadırlar. Tanıtımların etkin bir şekilde yapılması kooperatif ürünlerinin pazar payını artırarak kadın girişimcilerin ekonomik katkılarına güçlendirecektir. Bu girişim kadın kooperatiflerinin sürdürülebilir büyüme ve başarıya ulaşmalarını desteklemek amacıyla stratejik bir adım olarak değerlendirilebilir.

Ankara Büyükşehir Belediyesinin işbirliklerinde kadın istihdamını teşvik etmek ve cinsiyet eşitliğine daha fazla vurgu yapmak amacıyla önemli bir adım atılmıştır. 2021-2022 yılı iş alımlarında kadın işçi kotası aktif hale getirilerek % 2'lik bir hedef belirlenmiştir. Bu kota, kadınların iş gücüne daha etkin bir şekilde katılımını sağlamayı amaçlayarak cinsiyet eşitliği konusundaki taahhütleri güçlendirmektedir. İşbirliklere uygulanan bu kota kadın işçilerin iş alımlarında onlara eşit fırsatlar sunulmasını sağlar. Bu adım, Ankara Büyükşehir Belediyesinin kadın istihdamını güçlendirmeye yönelik taahhütlerinin somut bir şekilde hayata geçirilmesi açısından önemli bir adımdır.

Ankara Büyükşehir Belediyesinin Kadın Dayanışma Merkezi, sığınma evlerindeki kadınlara yönelik mesleki güçlendirme eğitimleri ile önemli bir destekle hedeflenmiştir. Bu kapsamda sığınma evlerinde bulunan kadınlara yönelik gerçekleştirilecek programlar arasında cv hazırlama, mülakat görüşmesi ve iş arama becerileri eğitimleri öne çıkmaktadır. Kadınların iş dünyasına daha güvenli ve bilinçli bir şekilde adım atmaları için gerekli pratik bilgiler ve becerilerin öğretilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca para yönetimi ve iletişim becerileri eğitimleriyle kadınların kişisel ve profesyonel hayatlarına yönelik güçlendirme sağlanmış olur. Bu eğitim programları, sığınma evlerinde bulunan kadınların iş dünyasına entegrasyonunu desteklemek, ekonomik bağımsızlıklarını artırmak ve toplumda etkin bir birey haline gelmelerine katkıda bulunması yönünden oldukça önemlidir. Ankara Büyükşehir Belediyesini Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığınca çalışan kadınlara kreş desteği ise iş dünyasındaki kadınların profesyonel hayatlarını sürdürmelerini kolaylaştırmak adına güzel bir destektir. Ayrıca sığınma evlerinde kalan kadınlara yönelik ücretsiz kreş kotasının uygulanması da zor durumda olan kadınların çocuklarına bu hizmetten ücretsiz olarak yararlanma imkanı sağlar.

Ankara Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı, iş yeri açmaya çalışan kadın girişimcileri desteklemeyi amaçlayan önemli hedefler belirlemiştir. Alınan meclis kararı ile kadın girişimcilere yönelik olarak tabela vergisi indirimi sağlanması ve ayrıca girişimci kadınların belediye yayınlarında desteklenmesi kararı alınmıştır. Bu adımların yanı sıra kadın istihdamına destek veren iş yerlerinde Çankaya Belediyesi iş birliği ile mor bayrak verilmesi

uygulaması hayata geçirilmiştir. Mor bayrak, iş yerinin kadın istihdamına yönelik özel bir destek sağladığını simgeler. Ankara Büyükşehir Belediyesi, bu politikalar ile kadın girişimcilere ve iş gücüne katkı sağlayarak toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik önemli bir rol üstlenmektedir.

6.5. KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELE

Ankara Büyükşehir Belediyesi, kadınların ve ailelerin dijital destek mekanizmalarına erişimini artırmak amacıyla önemli adımlar atmaktadır. Kadın ve Aile Şube Müdürlüğü ile Emniyet Aile İçi Şiddetle Mücadele Birimi iş birliğinde hayata geçirilen ‘Mor Buton’ uygulaması, EGM ile entegre edilerek daha etkin hale getirilecektir. Ayrıca mor buton ve kioskların görünürlüğünün artırılması ve tanıtımlarının yapılması için çeşitli çalışmalar yapılması planlanmıştır. Bu önlemlerle birlikte şiddet mağduru kadınlar ve aileleri dijital destek mekanizmalarına daha kolay ve güvenli bir şekilde ulaşabileceklerdir. Ankara Büyükşehir Belediyesi bu çabalarıyla şiddetle mücadelede dijital teknolojileri etkili bir şekilde kullanarak toplumun güvenliğine katkıda bulunacaktır.

Ankara Büyükşehir Belediyesi, kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında Kadın Danışma Merkezlerinin etkinliğini artırmak için ilçelerde etkili olacak şekilde tasarlanan Gezi Araçları projesi tasarlanmıştır. Gezi aracı ilçelerde şiddetle mücadele eğitimleri düzenleyerek kadınların bu konudaki farkındalıklarının artırılması ve destek olunması açısından önemli bir adımdır. Bu mobil araç toplumun her kesimine ulaşarak kadınların güvenliğini sağlamak adına önemli bir hedefdir. Ankara Büyükşehir Belediyesi bu inovatif projelerle kadınları güçlendirecek ve şiddetle mücadelede toplumsal bilinci artıracaktır.

Ankara Büyükşehir Belediyesi şiddetle mücadele farkındalığını artırmak ve toplumu bilinçlendirmek için 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddetle Uluslararası Mücadele Günü’nde yapılacak etkinliklere yönelik özel bir bütçe ayrılması kararı almıştır. Bu bütçenin billboardlarda ve afişlerde 25 Kasım için kullanılmasına karar verilmiştir. Ayrıca, Ankara Büyükşehir Belediyesi 25 Kasım etkinliklerini ulusal düzeyde daha geniş bir kitleye ulaştırmak amacıyla diğer büyükşehir belediyeleri ile iş birliği yapmayı planlamaktadır. Bu ortak çalışma şiddetle mücadelede dayanışmayı artırarak toplumsal farkındalığı güçlendirecektir.

Ankara Büyükşehir Belediyesi, Aile Yaşam Müdürlüğü tarafından gençleri şiddet konusunda bilinçlendirmek ve eğitmek amacıyla gençlik merkezlerinde 150 genç bireye yönelik şiddet eğitimleri düzenlemeyi planlamışlardır. Eğitimler gençlerin şiddetin zararları konusunda

bilinçlenmeleri, sağlıklı ilişki ve iletişim becerilerini geliştirmeleri yönünden önemlidir. Ankara Büyükşehir Belediyesi gençler arasında şiddetin önlenmesine yönelik bu tür eğitimlerle toplumsal farkındalığı artırarak daha güvenli bir yaşam ortamının oluşturulmasına katkı sağlayacaktır.

Ankara Büyükşehir Belediyesi, Kız Başına Platformu ve Bilim Başına Derneği iş birliğiyle ‘Ankara Kızları Güçleniyor’ projesi kapsamında önemli çalışmalar yapmayı planlamışlardır. Bilim Başına Derneği ile yapılan iş birliğiyle Feza Gürsey Bilim Merkezi’nde bir DNA laboratuvarı kurulacak ve kız çocuklarına yönelik bilimsel çalışmalara destek sağlanacaktır. Aynı zamanda Kız Başına Platformu ile birlikte yürütülecek nefret söylemleri ile ilgili farkındalık kampanyaları düzenlenerek toplumsal duyarlılık artırılacaktır. Proje kapsamında Ankara’nın çeşitli alanlarda başarılı ve güçlü kız çocuklarının videosunun yapılmasına teşvik edilmesi kararlaştırılmıştır. Böylece genç kızlara ilham olarak potansiyellerinin geliştirilmesi desteklenecektir. Bu projeler Ankara’da kız çocuklarının güçlenmesine, bilime ilgi duymalarına ve toplumsal sorunlara karşı duyarlı bireyler olarak yetişmelerine önemli katkı sağlayacaktır.

7. BELİRLENEN HEDEFLERİN UYGULANABİLİRLİĞİ

Ankara Büyükşehir Belediyesi Yerel Eşitlik Eylem İzleme Planına göre 2021 yılında başlatılan ve 2023 yılında tamamlanması hedeflenen projede şu ana kadar kaydedilen ilerleme, belirlenen hedeflerin yüzde 53’ünü kapsamaktadır. 01.01.2021 tarihinden itibaren toplamda 46 göstergeye odaklanılan projede 31.12.2023 tarihine kadar 15 gösterge başarıyla tamamlanmış durumdadır. Bu güçlü başlangıç ve ortaya konan çaba projelerin ilerleyen süreçte başarıyla tamamlanarak hedeflere ulaşma potansiyellerini göstermektedir. Belirlenen hedeflere göre eğitim alanında elde edilen başarılar projenin kapsamlı bir şekilde kız çocuklarının eğitime erişimini geliştirmeye odaklandığını yansıtmaktadır. Kız çocuklarının eğitime erişimindeki yüzde 48’lik artış, kız çocuklarının eğitim olanaklarına daha geniş bir şekilde ulaşmalarını sağlamak adına yapılan projelerin başarılı stratejilerini yansıtmaktadır. Aynı zamanda kadınların eğitime erişiminin artırılmasına yönelik %59’luk artış kadınların eğitime daha fazla yer almalarına katkıda bulunarak toplumsal cinsiyet eşitsizliğini azaltma çabalarını vurgulamaktadır. Bu çerçevede 2021-2023 döneminde eğitimdeki belirlenen hedeflere etkili bir şekilde odaklanıldığı görülmektedir.

Yerel Eşitlik Eylem Planı İzleme'ye bakıldığında, kadınların yerel mekanizmalara etkin katılımının geliştirilmesi gerektiğinin vurgulandığı görülmektedir. Kadınların karar alma mekanizmalarına katılımı yüzde 27'lik bir orandadır. Bu oran, bu alanda potansiyel bir iyileştirme gerekliliğini göstererek kadınların daha etkin bir şekilde yerel yönetim süreçlerine dahil olmaları için çeşitli destek ve fırsatların sağlanmasının önemini vurgular. Bu bağlamda projenin eksiklerini ele alarak kadınların katılımını artırma hedefine daha fazla odaklanması gerektiğini göstermektedir. Kentin kadınlar için daha uygun hale getirilmesine yönelik çalışmalar %54'lük bir oranla amaca yönelik çabaların meyve verdiğini ortaya koymaktadır. Bu veri kentte yaşam kalitesini artırma hedeflerinde doğru ilerlemler kaydettiğini göstermektedir.

Ankara Büyükşehir Belediyesinin Yerel Eşitlik Eylem Planı İzleme verilerine göre kadınların sağlıklı yaşam haklarından eşit bir şekilde yararlanmalarını sağlama hedefi %67'lik bir orana ulaşmıştır. Bu sağlık hizmetlerine erişim ve kadın sağlığına yönelik bilinçlendirme çalışmalarının başarılı bir şekilde yürütüldüğünü göstermektedir. Aynı şekilde kadınların ekonomik hayata eşit katılımını artırma hedefi de %59 oranında gerçekleşmiş ve bu ekonomik alanlarda cinsiyet eşitliğine yönelik çabaların devam ettiğini göstermektedir. Bu başarılar projenin kadınların sağlık ve ekonomik hayata eşit fırsatlardan yararlanmalarına odaklanarak önemli ilerlemeler kaydettiğini göstermektedir.

Ankara Büyükşehir Belediyesinin Yerel Eşitlik Eylem Planı İzleme verilerine göre hedefler arasında yer alan 'Kadına Yönelik Şiddetle Etkin Mücadele Sağlamak' amacı % 59 seviyesine ulaşmıştır. Bu projenin kadına yönelik şiddetle mücadele konusundaki çabalarının etkili bir şekilde devam ettiğini göstermektedir. Toplumda şiddeti önleme, kadınlara destek sağlama ve farkındalığı artırma çalışmaları bu alandaki hedeflere yönelik başarıya ulaşmada önemli bir rol oynamıştır. Bu başarı kadınların yaşam kalitesini artırmak ve toplumda cinsiyet eşitliğine katkıda bulunmak adına belirlenen hedeflerin başarılı bir şekilde gerçekleştiğini göstermektedir.

SONUÇ

Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme (TCDB), bir ülkenin veya kurumun bütçe planlaması sürecinde cinsiyet eşitliğini gözetmesini amaçlayan bir stratejidir. TCDB'nin temel hedefi, bütçe harcamalarının ve politikalarının cinsiyet eşitliği üzerindeki etkilerini analiz ederek kadınların ve erkeklerin yaşamlarına eşit katkıda bulunmasını sağlamaktır. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ele almak ve kadınların ikincil konumunu değiştirmek için devlet müdahalesi

mutlaka gereklidir. Bu noktada devletin yaklaşımı toplumsal cinsiyet eğitimine odaklanmalı ve eğitim sisteminden başlayarak yeni bir kimlik inşası için belirli kalıpları kırmalıdır. Kadın ve erkeğin toplumsal cinsiyet eğitimi konusuna yönelik bir plan, eğitim sisteminin tüm kademelerine yayılmalıdır. Ancak yerel yönetimlerin bu süreci tek başına yürütebilecek kalifiyeli personele sahip olmadığı bir gerçektir. Bu konuda uzman ekipler yetiştirilmeli ve yerel yönetimlerden başlayarak toplumsal cinsiyet eşitliği ve btçeleme konularında eğitim verilmelidir.

Ankara Büyükşehir Belediyesinin 2021-2024 dönemlerini kapsayan Yerel Eşitlik Eylem Planı incelediğinde belirlenen hedeflerin başarılı bir şekilde uygulandığı ve uygulanmaya devam edildiği söylenebilir. Bu planlar farklı konulardan (eğitim, karar alma mekanizmasına katılım, istihdam, sağlık hizmetleri ve şiddetle mücadele gibi) eşitli stratejiler içermektedir. Belediyenin uyguladığı bu tarz stratejiler özellikle kadınlara yönelik hizmetler çerçevesinde kadınların güçlenmesine katkıda bulunacak hizmetlerin planlanması ve sunulan hizmetlerin kadınların gündelik yaşam yükünü hafifletecek ve ekonomik açıdan güçlenmesine katkı sağlayacak şekilde uygulanması önemlidir. Sonuç olarak Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Btçeleme sadece mali kaynakların adil bir şekilde dağıtılması değil, aynı zamanda politika ve programların cinsiyet eşitliğini güçlendirecek şekilde tasarlanmasını sağlamayı amaçlar. Bu sayede toplumsal cinsiyet eşitliği bt politikalarının merkezine yerleştirilerek adil ve sürdürülebilir bir toplumun temelini atar.

KAYNAKLAR

- Akdoğan, Abdurrahman, (2003), Kamu Maliyesi, Gazi Kitabevi, 9. Baskı, Ankara.
- Ankara Büyükşehir Belediyesi Yerel Eşitlik Eylem Planı. İzleme.Org. (2021, Ekim13).
<https://www.izleme.org/ankara-buyuksehir-belediyesi-yerel-esitlik-eylem-plani/>
- Ankara Büyükşehir Belediyesi Yerel Eşitlik Eylem Planı İzleme. İzleme.Org. (2022, Şubat 15).
<https://www.izleme.org/ankara-buyuksehir-belediyesi-yerel-esitlik-eylem-plani-izleme/>
- Ceviz, Bade, (2018), Toplumsal Cinsiyet Duyarlılığı Çerçevesinde Belediyeler, Söke İşletme Fakültesi Priene Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, 2(3), 19-29.
- Erol, Metin, "Toplumsal Cinsiyetin Tutumlar Üzerindeki Etkisi", C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi. 32:2, 2008, 199-219.
- Ergen, Zuhale, & Durak, Burcu,(2017), Bütçeleme Anlayışında Yeni Bir Yaklaşım: Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme Sosyal Ve Beşeri Bilimler Dergisi, 9(2), 102-
- Genç, Murat (2010), Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme ve Kamu Hizmetlerinde Etkinlik. Sayıştay Dergisi(77), 33-62.
- Güngör, Gonca, & Şahbaz, İzgi Kadriye, (2013). Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme'nin TCDB Önemi: Türkiye Ve Çeşitli Ülke Uygulamaları. Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2(3), 1
- Güngörmüş, Ali Haydar, Belediyelerde Bütçe Sisteminin Önemi ve İşleyişi "Gender Budgeting", European Women's Lobby (2004), Şubat.
- Hornby, Albert Sydney, (2005), S. Wehmeier, et al. (Ed.), Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English (7th ed., p. 1556), Oxford: Oxford University Press
- Klatzer, Elisabeth Yerel Yönetimlerde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Bütçeleme Kılavuzu, İstanbul: TESEV Yayınları, 2011
- Kaya,Ebru,(2023), Belediyelerde Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme: Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Örneği
- Örücü, Ali İhsan, Doğan Bakırtaş, "6111 Sayılı Kanunun Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme Perspektifinden Değerlendirilmesi." *Maliye Dergisi* 162 (2012): 467-477.
- Özaydınlık, Kevser (2014), Toplumsal Cinsiyet Temelinde Türkiye'de Kadın ve Eğitim. Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi (33).
- Özdemir, M. (n.d.). *Aile Yaşam Merkezleri*. www.ankara.bel.tr. Retrieved January 10 2024, from <https://www.ankara.bel.tr/kadin-ve-aile-hizmetleri/aile-yasam-merkezleri>
- Özdemir, M. (n.d.-b). *Stratejik planlar*. T.C. Ankara Büyükşehir Belediyesi

<https://www.ankara.bel.tr/dokumanlar/saydamlik-ve-hesapverilebilirlik/stratejik-yonetim-araclari/stratejik-planlar>

Özdemir, M. (n.d.-b). *Kadın ve çocuk Bülteni*. T.C. Ankara Büyükşehir Belediyesi.

<https://www.ankara.bel.tr/yayinlar/goster/kadin-ve-cocuk-bulteni>

Özdemir, M. (n.d.-d). *Yerel Eşitlik Eylem Planı*. T.C. Ankara Büyükşehir Belediyesi.

<https://www.ankara.bel.tr/kadin-calismalari/yerel-esitlik-eylem-planı>

Özdemir, M. (n.d.-c). *Performans Programları*. T.C. Ankara Büyükşehir Belediyesi.

<https://www.ankara.bel.tr/dokumanlar/saydamlik-ve-hesapverilebilirlik/stratejik-yonetim-araclari/performans-programlari>

Stotsky, Janet, Gale, (2006). Gender Budgeting (No. WP/06/232). IMF Working Paper <https://www.imf.org/External/pubs/ft/wp/2006/wp06232.pdf>, (12.10.2018)

Stotsky, Janet, Gale, (2016). Gender Budgeting; Fiscal Context and Current Outcomes (No. 16/149). International Monetary Fund.

Sharp, R. (2001), "Moving Forward: Multiple Strategies and Building Goals", Gender Budget Initiatives, Strengthening Economic and Financial Governance Through Gender Responsive Budgeting Conference, United Nations Development Fund for Women (UNIFEM), http://www.bridge.ids.ac.uk/gender_budgets_cd/Budgets%20CD%20subsection%204.1/4.1c%20Gender%20budget%20initiatives%20UNIFEM%20link%20for%204.4f.pdf

Şahin İpek, E. A. (2017). Cinsiyete Duyarlı Performans Esaslı Bütçeleme Sisteminin Uygulanabilirliğinin Değerlendirilmesi.

Şahin, Mustafa, 'Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme TCDB Yazımına Kuşbakışı'. Fe Dergi 3, no 2 (june 2011):84-100.

Şekerci, Tuğçe, Asena, (2022), Türkiye'de Belediyelerin Kadınlara Yönelik Hizmetleri Üzerine Bir Araştırma: Ankara ve Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Örneği

Şenesen, Günlük, Gülay. Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme: Kapsam, Örnekler ve Türkiye İçin Öneriler, Kamu Bütçesinde Yeni Yaklaşımlar, Ankara: Seçkin Yayıncılık. 2013.

Şeren, Gamze (2016), Toplumsal Cinsiyeti Ana Akımlaştırma Stratejisi Doğrultusunda Bir Maliye Politikası: Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme, İstanbul

Tüğen, Kamil (2007), Devlet Bütçesi, Basaray Matbaası, 6. Baskı, İzmir.

Tüğen, Kamil ve Özen, A. (2008), "Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme Anlayışı", Maliye Dergisi, 154, 1-11

UNESCO, UNESCO's Gender Mainstreaming Implementation Framework Baseline definitions of key concepts and terms,

[http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/BSP/GENDER/PDF/1.%20Baseline%20Definitions %20of%20key%20gender-related%20concepts.pdf](http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/BSP/GENDER/PDF/1.%20Baseline%20Definitions%20of%20key%20gender-related%20concepts.pdf) (13.03.2016).

Yüksel,Cihan,Kamu Bütçesi Ders Notları

Yılmaz, Hakan, Aydemir Uslu, İ., & Biçer, M. (2021). Yerel Yönetimlerde Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme: Tekirdağ Büyükşehir ve Urla Belediyesi Uygulamaları. Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 19(2), 15-4